

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **B., s. r. o.**, R.V., IČO: X. proti žalovanému: **P., a. s.**, B.S., IČO: X., **o zaplatenie 2 190,35 eur s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 15Cb/201/2005 a na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3Cob/103/2011 v konaní o vylúčení predsedu senátu Krajského súdu v Prešove JUDr. Petra Šama z prejednávania a rozhodovania vecí, takto

r o z h o d o l:

Predseda senátu Krajského súdu v Prešove JUDr. Peter Šamo **nie je vylúčený** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3Cob/103/2011.

O d ô v o d n e n i e:

Predsedníčka Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 3Cob/103/2011 predložila podľa § 16 ods. 1 O. s. p. vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o vylúčení predsedu senátu JUDr. Petra Šama, na základe jeho oznámenia (č. l. 380), pretože nezistila dôvody pochybovať o jeho nezaujatosti (§ 15 ods. 1 O. s. p.).

V písomnom oznámení (č. l. 380) predseda senátu JUDr. Peter Šamo vyslovil obavu, že by mohli vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti z dôvodu, že v tejto veci bola u právnej zástupkyne v pracovnom pomere JUDr. Z.Š., ktorá v tejto veci ako advokátska koncipientka bola študovať tento spis. Podľa vyjadrenia zástupkyne žalobcu z odvolacieho pojednávania, konaného 22. mája 2012, JUDr. Z.Š. už u nej asi dva roky nepracuje a v súčasnosti je na

materskej dovolenke. JUDr. Peter Šamo v oznámení uviedol, že pochybnosti o jeho nezaujatosti by mohli vzniknúť vzhľadom na to, že JUDr. Z.Š. je dcérou jeho bratranca Ing. P.Š.. Dodáva však, že so svojim bratrancom Ing. P.Š. sa nestretáva a ani nenavštevuje. Naposledy sa s ním stretol na pohrebe jeho matky asi v roku 2005 a vtedy sa zoznámil s jeho dcérou JUDr. Z.Š.. Odvtedy sa s ňou stretol možno trikrát, ale nikdy nie v súvislosti s touto vecou. JUDr. Peter Šamo v oznámení uviedol, že súhlasí, aby bola jeho vec pridelená inému predsedovi senátu. O iných okolnostiach, ktoré by vzbudzovali pochybnosti o jeho zaujatosti, nevie.

Predsedníčka Krajského súdu v Prešove k oznámeniu sudcu uviedla, že nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti JUDr. Petra Šama (č. l. 381).

Účelom § 14 ods. 1 O. s. p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu, alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie bod 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia predsedu senátu JUDr. Petra Šama o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom, alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O. s. p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov

(čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu spočíva v možnosti zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti a nadŕžania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II.ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.) alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovávanía a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I.ÚS 73/97, I.ÚS 27/98, II.ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych

skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska (sudcu), ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý alebo účastníka konania, považujúceho sudcu za zaujatého, ale v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či vyslovená obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či uvádzané okolnosti sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu, teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah

k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Judikatúra sa ustálila v názore, že skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk „cíti zaujatý“, nezakladá bez ďalšieho dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, ak povaha okolností, z ktorých vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o svojej nezaujatosti, nemôže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti súdneho rozhodovania (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2009, sp. zn. 3 Nc 13/2009, prijaté občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu 28. mája 2009 na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky).

V predmetnej veci sudca svoje obavy z prípadnej zaujatosti vyvodzuje vzhľadom na - „vzťah sudcu k zástupcom účastníkov konania 3/“ - JUDr. Z.Š., dcére bratranca JUDr. Petra Šama, ktorá bola v tejto veci študovať spis ako advokátska koncipientka právnej zástupkyne žalobcu a ktorá u právnej zástupkyne žalobcu nepracuje asi dva roky a v súčasnosti je na materskej dovolenke.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaného sudcu, je potrebné konštatovať, že jeho obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Pokiaľ nedôjde k nepreukázaniu konkrétnych pochybností, nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti namietaného sudcu zo subjektívneho hľadiska. Vyjadrenie dotknutého predsedu senátu neindikuje v tejto rovine žiadne konkrétne okolnosti, ktoré by odôvodňovali pochybnosti o jeho nezaujatosti. Uvedený predseda senátu nemá k veci, k účastníkom konania ani k ich zástupcom - ako to vyplýva z jeho oznámenia - žiaden vzťah, uvedený v § 14 ods. 1 O. s. p. Dôvodom k pochybnostiam o jeho nezaujatosti nemôžu byť ani úvahy založené na skutočnosti, že v danej veci bola JUDr. Z.Š., dcéra bratranca JUDr. Petra Šama, študovať spis ako advokátska koncipientka právnej zástupkyne žalobcu, ktorá u právnej zástupkyne žalobcu nepracuje asi dva roky a v súčasnosti je na materskej dovolenke. Takáto skutočnosť sama o sebe nevypovedá o vzťahu dotknutého sudcu k účastníkom konania, k zástupcom účastníkov konania alebo k prejednávanej veci; z nej samotnej totiž nie je možné vyvodiť dôvod, ktorý by bol spôsobilý ovplyvniť nestranné rozhodovanie.

Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcov (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti,

vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Existencia oprávnených pochybností závisí od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja sudcu, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti (porovnaj I.ÚS 332/08, III.ÚS 158/08).

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O. s. p., zakladajúcich pochybnosti o nezáujatosti sudcu určeného rozvrhom práce k prejednaniu a rozhodnutiu tejto veci, a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 27. júna 2012

JUDr. Anna Marková, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Michaela Szöcsová